

УДК 616.12-008.331.1:314.144(-021):66/68](477)

DOI: 10.22141/2224-0586.6.85.2017.111605

Голдовський Б.М.¹, Поталов С.О.¹, Серіков К.В.¹,
Сідь Є.В.¹, Філімонова І.В.¹, Солонинка Г.Я.²¹ ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України», м. Запоріжжя, Україна² Приватний вищий навчальний заклад «Київський медичний університет», м. Київ, Україна

Гіпертонічні кризи в популяції населення великого промислового міста України

Резюме. Актуальність. Згідно з епідеміологічними даними, артеріальна гіпертензія є одним з найактуальніших захворювань в популяції дорослого населення України. Її поширеність становить до 30 %, і вона є одним із найважливіших чинників дестабілізації розвитку ішемічної хвороби серця і розвитку гострих порушень мозкового кровообігу. Гіпертонічний криз (ГК) — це один із частих невідкладних станів, що потребують — як ускладнений, так і неускладнений — надання невідкладної медичної допомоги для попередження або обмеження ураження органів-мішеней. Спровокувати розвиток ГК можуть різні причини, серед яких найбільш частими є психоемоційні та фізичні перевантаження. Своєчасно не купіровані неускладнені гіпертонічні кризи можуть переходити в ускладнені. **Метою** дослідження була оцінка екстреної медичної допомоги хворим на АГ в популяції населення великого промислового міста України. **Матеріали та методи.** В основу дослідження покладені матеріали, отримані під час ретроспективного вивчення звернень хворих за медичною допомогою до відділень швидкої допомоги з січня 2014 по січень 2016 року. Обробка даних була проведена на персональній електронній обчислювальній машині з використанням пакету прикладних програм PSPP. При перевірці статистичних гіпотез нульову гіпотезу відкидали при рівні статистичної значущості (p) нижче 0,05. **Результати.** Результатом було визначення відсотку гіпертонічних кризів від загальної кількості викликів швидкої медичної допомоги та поширеності гіпертонічних кризів у загальній популяції м. Запоріжжя. **Висновки.** Виникнення гіпертонічних кризів — серйозна медико-соціальна проблема, що потребує науково обґрунтованого підходу до надання екстреної медичної допомоги зазначеній категорії хворих на догоспітальному етапі. Потрібні подальші дослідження, спрямовані на вивчення проблеми виникнення та купірування ГК на догоспітальному етапі.

Ключові слова: гіпертонічний криз; артеріальна гіпертензія; догоспітальний етап

Вступ

Згідно з епідеміологічними даними, в популяції дорослого населення України поширеність артеріальної гіпертензії (АГ) становить до 30 %, і вона є одним із найважливіших чинників дестабілізації ішемічної хвороби серця, а також розвитку гострих порушень мозкового кровообігу. Кількість випадків захворювання збільшується з віком, і, згідно з деякими прогнозами, до 2025 року кількість хворих з АГ збільшиться на 60 % [1, 2].

Гіпертонічний криз (ГК) — це один із частих невідкладних станів, що змушують пацієнтів звертатися за екстреною медичною допомогою. Щорічно ГК розвивається в 1–5 % хворих, які страждають на АГ. Згідно з цим, до 20 % від усіх викликів швидкої медичної допомоги припадає на гіпертонічні кризи [2, 3].

На сьогодні, згідно з рекомендаціями Асоціації кардіологів України, прийнято таке визначення ГК: це раптове значне підвищення артеріально-

го тиску від базового рівня, що майже завжди супроводжується появою чи посиленням розладів з боку органів-мішеней або вегетативної нервової системи. Гіпертензивні кризи, як ускладнені, так і неускладнені, потребують надання невідкладної медичної допомоги для попередження або обмеження ураження органів-мішеней. Спровокувати розвиток ГК можуть різні причини, серед яких найбільш частими є психоемоційні та фізичні перевантаження, метеорологічні фактори, надмірне вживання кухонної солі з їжею, що призводить до електролітних порушень, зловживання алкоголем [4, 5].

Своєчасно не купірувані неускладнені гіпертонічні кризи можуть переходити в ускладнені, з розвитком таких серцево-судинних захворювань, як гострий інфаркт або інсульт, що буде збільшувати витрати на подальше лікування даної категорії хворих. Ефективний розподіл матеріальних ресурсів на догоспітальному етапі спонукає до всебічного вивчення даного патологічного стану і робить необхідним проведення досліджень з визначення поширеності ГК, особливостей його виникнення та перебігу в різних популяціях [6].

Мета дослідження: оцінити звернення за екстреною медичною допомогою хворих на АГ в популяції населення великого промислового міста України.

Матеріали та методи

В основу дослідження покладені дані, отримані під час ретроспективного вивчення звернень хворих за медичною допомогою до КУ «Запорізька станція екстреної (швидкої) медичної допомоги»

ЗОР у період з січня 2014 по січень 2016 року. ГК верифіковані на підставі загальноприйнятих діагностичних критеріїв [4]. Чисельність населення Запоріжжя в 2014 році становила 761 993 особи, в 2015 році — 756 927 осіб [7]. Розрахунок захворюваності населення проводили на 100 тис. осіб.

Статистична обробка отриманих даних. Статистична обробка отриманих даних здійснювалася на персональній електронній обчислювальній машині з використанням пакету прикладних програм PSPP (версія 0.7.9, ліцензія GNU GPL). При перевірці статистичних гіпотез нульову гіпотезу відкидали при рівні статистичної значущості (p) нижче 0,05. Статистична обробка даних проводилася з використанням непараметричного критерію χ^2 .

Результати

Визначення відсотку гіпертонічних кризів від загальної кількості викликів швидкої медичної допомоги та поширеності гіпертонічних кризів у загальній популяції м. Запоріжжя надано у табл. 1.

Як видно з табл. 1, відсоток гіпертонічних кризів від загальної кількості викликів швидкої медичної допомоги за 2014 рік становив 13,2, за 2015 рік було підвищення до 13,7, вірогідної відмінності за цим показником не було (p > 0,05). Поширеність гіпертонічних кризів у загальній популяції м. Запоріжжя як за 2014, так і за 2015 рік становила 4,1 %.

З метою виявлення змін кількості гіпертонічних кризів та вторинних гіпертензій за 2014 і 2015 роки проводили порівняльний аналіз із розрахунку кількості випадків на 100 тис. осіб. Отримані результати надані в табл. 2.

Таблиця 1. Відсоток гіпертонічних кризів від загальної кількості викликів швидкої медичної допомоги та поширеність гіпертонічних кризів у загальній популяції м. Запоріжжя, %

Рік	Відсоток гіпертонічних кризів від загальної кількості викликів	Поширеність гіпертонічних кризів у загальній популяції
2014	13,2	4,1
2015	13,7	4,1
Рівень p	0,40	0,96

Таблиця 2. Кількість гіпертонічних кризів та вторинних гіпертензій у м. Запоріжжі на 100 тис. осіб

Рік	Кількість гіпертонічних кризів	Кількість вторинних гіпертензій
2014	4084	146
2015	4112	216
Рівень p	0,40	0,0001

Таблиця 3. Кількість гіпертонічних кризів, ускладнених гострим порушенням мозкового кровообігу та аритміями, у м. Запоріжжі на 100 тис. осіб

Рік	Гострі порушення мозкового кровообігу	Гострі порушення серцевого ритму
2014	745	834
2015	741	859
Рівень p	0,33	0,09

За два аналізованих роки рівень гіпертонічних кризів істотно не змінився, хоча в 2015 році намітилась тенденція до його збільшення. У 2015 році відзначалося вірогідне зростання поширеності вторинних гіпертензій з 146 на 100 тис. у 2014 році до 216 на 100 тис. ($p < 0,05$). Кількість гіпертонічних кризів, ускладнених гострим порушенням мозкового кровообігу та аритміями, у м. Запоріжжі на 100 тис. осіб надана в табл. 3.

При порівнянні кількості гіпертонічних кризів, ускладнених гострим порушенням мозкового кровообігу, вірогідних розбіжностей не спостерігалось. Кількість гіпертонічних кризів, ускладнених гострим порушенням серцевого ритму, у 2015 році дещо зростала — до 859 випадків на 100 тис. осіб, хоча порівняно з 2014 роком вірогідно не змінилася ($p > 0,05$).

Обговорення

Виникнення гіпертонічних кризів є серйозною медико-соціальною проблемою, що потребує науково обґрунтованого підходу до надання екстреної медичної допомоги зазначеній категорії хворих на догоспітальному етапі. З урахуванням високої поширеності артеріальної гіпертензії і гіпертонічних кризів в масштабі популяції потрібні дослідження, які б допомогли обґрунтувати вибір сучасних лікарських препаратів, необхідних для купірування ГК, що буде сприяти поліпшенню прогнозу та якості життя таких пацієнтів.

Висновки

1. Рівень гіпертонічних кризів становить високий відсоток від загальної кількості викликів швидкої медичної допомоги та за два досліджуваних роки суттєво не змінився.

2. Потрібні подальші дослідження, спрямовані на вивчення проблеми виникнення та купірування ГК на догоспітальному етапі.

Конфлікт інтересів. Авторі заявляють про відсутність конфлікту інтересів при підготовці даної статті.

Список літератури

1. Лашкул З.В. Особливості епідеміології артеріальної гіпертензії та її ускладнень на регіональному рівні з 1999 по 2013 роки / З.В. Лашкул // *Сучасні медичні технології*. — 2014. — № 2. — С. 134-141.
2. Терещенко С.Н. *Гипертонические кризы*. — 2-е изд., доп. и перераб. / Под ред. С.Н. Терещенко, Н.Ф. Плавунюва. — М.: МЕДпресс-информ, 2013. — 208 с.
3. Бояринцев В.В. Основные принципы лечения гипертонических кризов на догоспитальном этапе / В.В. Бояринцев, Н.А. Буланова, В.Г. Пасько [и др.] // *Кремлевская медицина. Клинический вестник*. — 2014. — С. 184-186.
4. Артеріальна гіпертензія. Оновлена та адаптована клінічна настанова, заснована на доказах / Асоціація кардіологів України. — К., 2012. — 139 с.
5. Селюк М.Н. Гипертензивные кризы в практике семейного врача / М.Н. Селюк, Н.Н. Козачок, Т.В. Куц [и др.] // *Семейная медицина*. — 2013. — С. 45-50.
6. Павлюк К.В. Удосконалення механізмів фінансування медичних послуг в Україні / К.В. Павлюк // *Фінанси України*. — 2016. — № 2. — С. 64-82.
7. Тімоніна М.Б. Чисельність наявного населення України на 1 січня 2016 року / Державна служба статистики України М.Б. Тімоніна. — К.: Консультант, 2016. — 86 с.

Отримано 10.06.2017 ■

Голдовский Б.М.¹, Потапов С.А.¹, Сериков К.В.¹, Сидь Е.В.¹, Филимонова И.В.¹, Солонинка Г.Я.²

¹ ГУ «Запорожская медицинская академия последипломного образования МЗ Украины», г. Запорожье, Украина

² Приватное высшее учебное заведение «Киевский медицинский университет», г. Киев, Украина

Гипертонические кризы в популяции населения крупного промышленного города Украины

Резюме. Актуальность. Согласно эпидемиологическим данным, артериальная гипертензия является одним из наиболее актуальных заболеваний в популяции взрослого населения Украины. Ее распространенность составляет до 30 %, и она является одним из важнейших факторов дестабилизации развития ишемической болезни сердца и развития острых нарушений мозгового кровообращения. Гипертонический криз (ГК) — это одно из частых неотложных состояний, требующих — как осложненный, так и неосложненный — оказания неотложной медицинской помощи для предупреждения или ограничения поражения органов-мишеней. Спровоцировать развитие ГК могут разные факторы, среди которых наиболее частыми являются психоэмоциональные и физические перегрузки. Своевременно не купированные неосложненные гипертонические кризы могут переходить в осложненные. **Целью** исследования была оценка обращаемости за экстренной медицинской помощью больных АГ в популяции населения крупного промышленного города Украины. **Материалы и методы.** В основу исследования легли материалы, полученные в

ходе ретроспективного изучения обращаемости больных за медицинской помощью в отделения скорой помощи с января 2014 по январь 2016 года. Обработка данных была проведена на персональной электронной вычислительной машине с использованием пакета прикладных программ PSPP. При проверке статистических гипотез нулевую гипотезу отклоняли при уровне статистической значимости (p) ниже 0,05. **Результаты.** Результатом было определение процента гипертонических кризов от общего количества вызовов скорой медицинской помощи и распространенности гипертонических кризов в общей популяции г. Запорожья. **Выводы.** Возникновение гипертонических кризов — серьезная медико-социальная проблема, требующая научно обоснованного подхода к оказанию экстренной медицинской помощи указанной категории больных на догоспитальном этапе. Нужны дальнейшие исследования, направленные на изучение проблемы возникновения и купирования ГК на догоспитальном этапе.

Ключевые слова: гипертонический криз; артериальная гипертензия; догоспитальный этап

B.M. Goldovsky¹, S.A. Potalov¹, K.V. Serikov¹, E.V. Sid¹, I.V. Filimonova¹, G.Ya. Solonynka²

¹ State Institution "Zaporizhia Medical Academy of Postgraduate Education of Ministry of Health of Ukraine", Zaporizhzhia, Ukraine

² Private Higher Educational Institution "Kyiv Medical University", Kyiv, Ukraine

Hypertensive crises in population of large industrial city of Ukraine

Abstract. Background. According to epidemiological data, hypertension is one of the most important diseases in the adult population of Ukraine. Its incidence is up to 30 %, and it is one of the most important factors of coronary heart disease and the development of acute cerebrovascular accidents. Hypertensive crisis (HC) is one of the most frequent emergencies, both complicated and uncomplicated ones require emergency medical care to prevent or limit damage to target organs. HC may be triggered by different causes, among which the most frequent ones are psycho-emotional and physical overload. Uncomplicated hypertensive crises not controlled in time, can go into the complicated ones. The purpose of the study was to evaluate the research in terms of emergency medical care of patients with hypertension in the population of large industrial city of Ukraine. **Materials and methods.** This research was based on data obtained during a retrospective study of seeking emergency

medical care from January 2014 to January 2016. Data processing was performed on personal computer using the software package PSPP. When testing statistical hypotheses, a null hypothesis was rejected when the significance level (p) was below 0.05. **Results.** The result was the determination of hypertensive crises percentage from the total number of ambulance calls and the prevalence of hypertensive crises in the general population of Zaporizhzhia. **Conclusions.** We must conclude that the occurrence of hypertensive crises is a serious medical and social problem that requires an evidence-based approach to providing emergency medical care in a specified group of patients at the pre-hospital stage. Further researches are needed to study the problem of the onset and control of the HC in the pre-hospital phase.

Keywords: hypertensive crisis; arterial hypertension; prehospital stage